

NEDERLAND

Griekenland is een 'bodemloze put' en kunst 'een linkse hobby'. Schorremorrie dat zich niet aanpast mag een apart 'tuigdorp' in en inburgeraars moeten het Wilhelmus kennen. Wat Beatrix en haar familie doen heet plots 'gedoe' en een zware gewapende overval woensdag in Amsterdam werd als 'on-Nederlands' bestempeld. Wat is er in onze noorderburen gevaren? DOOR LODE DELPUTTE

Het land waar de naar emancipatie hunken-
rende Vlaming zich
decennialang aan
spiegelde, bestaat niet
meer. Of beter: het
Nederland waar alles
mocht en vooral niets
moest, heeft zichzelf naar de geschiedenis
verwenen. Net als elders in Europa rukt het
rechtse populisme ook daar op. Al jaren. Wie
dacht dat Pim Fortuyn ook zijn ideeën in het
graf had meegenomen, heeft het mis. Na de
Rotterdammer kwam de Venlonaar.
Vandaag drukt Geert Wilders een keihard
stempel op Neêrlands doen en laten.
'Keihard' is volgens een recente steekproef
overigens een van de meest gebruikte voor-
den in de Tweede Kamer – bij voorkeur door
rechtse mannen.

Ter herinnering: Wilders rechts-nationalis-
tische Partij Voor de Vrijheid (PVV) zit niet in
het kabinet van Mark Rutte, de liberale pre-
mier wiens VVD samen met het christen-
democratische CDA een coalitie aanging.
Omdat die samen geen meerderheid heb-
ben, krijgen ze wel gedoogsteun van
Wilders. Die haalde bij de recentste Tweede-
Kamerverkiezingen (2010) 15,5 procent van
de stemmen, goed voor 24 zetels van de 150.

Natuurlijk, er is een onderscheid tussen
het regeerakkoord *an sich* en het zogenaam-
de gedoogakkoord, waar gebieden als veilig-
heid en migratie onder ressorteren. "Maar
ook buiten zijn rol als gedoogpartner oefent
Wilders grote invloed uit," zegt politcoloog
Matthijs Rooduijn van de Universiteit van
Amsterdam. "Zo heeft CDA-minister van
Economische Zaken en vicepremier Maxime
Verhagen zich onlangs begripvol uitgelaten
over mensen die 'bang' zijn voor het toege-
nomen aantal migranten. Dat deed hij waar-
schijnlijk vooral uit electoraal oogpunt: hij
hoopt een aantal PVV-kiezers weer terug te
krijgen in het CDA-nest."

Had de VVD minder principiële proble-
men met Wilders, dan ging aan de rege-
ringsdeelname van het CDA een heftig
intern debat vooraf. Het debacle dat de partij
in maart nog onderging bij de Provinciale-
Statenverkiezingen (en daarna bij die voor
de Eerste Kamer, de Senaat) doet vermoeden
dat de brokken allerminst gelijmd zijn. De
christendemocratie, zei een commentator
deze week in *de Volkskrant*, "zit op zwabber-
koers". In het hele land zijn CDA'ers boos en
ongerust over wat ze als een gevaarlijke en

onbezonnen knieval aan Wilders zien – aan
eurosepsis dus, aan forse antimigranten-
taal, aan populisme tout court. Voor de PVV
is Griekenland immers "een bodemloze
put", doet het koningshuis met zijn plei-
doeien voor groene energie aan 'gedoe' en
is kunst tijdverdrijf voor lui met een ver-
keerd begrip van politiek, een "linkse
hobby" dus.

Het populisme, vandaag rechts maar mor-
gen misschien weer links, zal blijven, meent
Rooduijn. "In een democratie zal er altijd
frictie zijn tussen de elites en zeg maar de
gewone burger. Er zullen daarom ook altijd
politieke partijen zijn die zich tegen deze el-
ites afzetten. Dit hoeft niet per se slecht te
zijn. Voor de democratie kan verzet tegen
een in zichzelf gekeerde elite soms verfris-
send werken."

YOLANDA:

**Niemand geeft toe
dat hij voor hem
stemt, maar soms
zegt Wilders wel
waar het op staat**

Zo verfrissend als, nou ja, 'tuigdorpen'?
Zoals Wilders het zelf zei, en zoals hij door
De Telegraaf overgenomen werd: "Zet alle
schorremorrie bij elkaar." Elk van de twaalf
provincies moet er eentje kunnen krijgen.
Ver van de wereld, ver van hard werkende
Nederlanders die niet nog meer overlast wil-
len, wil Wilders een stuk of wat containers
dumpen zonder sociale voorzieningen.
'Veelplegers', criminele recidivisten, zou-
den in afwachting van een serieuze celstraf
naar het bewuste kamp worden overge-
bracht. In het geval van minderjarigen mag
ook de familie mee.

Nederlanders van overal

Voor alle duidelijkheid: geen haar op het
hoofd van de ernstige Nederlander dat
Wilders gelooft. "Zelfs zijn eigen kiezers
niet", lacht Annemiek de Groot, die op de
Technische Universiteit Delft voor bouw-
kundig ingenieur studeert. "Het woord
'tuigdorp' wordt gewoon gretig opgepikt.
Omdat het té gek klinkt." Annemiek, uit

Breda, gaat straks lunchen met een vriendin.
Maar omdat ze tijd heeft, loopt ze nog even
door het Binnenhof, het in hartje Den Haag
gelegen plein waar rond zich behalve de
beroemde Ridderzaal ook de Tweede Kamer
en het kabinet van de premier bevinden.
"Een bijzondere plek eigenlijk, omdat je hier
Nederlanders van overal ontmoet."

De verrechtsting baart haar zorgen, ver-
kert Annemiek. Maar toen eerder dit jaar in
ditzelfde Den Haag tienduizenden stude-
nten op straat kwamen, bleef ze liever in Delft
"omdat ik protesteren niet fijn vind". Het
kabinet wil volgens de oppositie 900 mil-
joen euro besparen, bijvoorbeeld door lang-
studeerders en hun instellingen te beboe-
ten. Volgens Annemiek wordt de soep echter
niet zo heet gegeten als ze is opgediend. "De
scherpe kantjes gaan eraf. Bij ons heb ik nog
niets onrustwekkends gehoord. Maar we
moeten vandaag besparen, dat wel. Voor
later."

Nederlanders van overal. Zo komt het dat
ook de nichtjes Fatma en Latifa Allawi, uit
Enschede, naar de Hofstad op uitstap zijn
gekomen. Fatma, groene hoofddoek, doet
psychologie in haar eigen stad, Latifa, roze
hoofddoek, doet internationale communi-
catie in Utrecht. Last van Wilders? "Toen ik
laatst op tv zag dat hij vrijuit ging voor zijn
beledigingen van de islam, heb ik wegge-
zapt", zegt Fatma beslist. "Ik vind het heel
onrechtvaardig. Deze samenleving wordt
hard en concreet. In het westen van
Nederland lees je het zo van de gezichten af.
Bij ons in Enschede zijn mensen gesloten-
er. Ze denken misschien hetzelfde, je krijgt het
niet naar je ogen gegooit."

Latifa is minder negatief. "Gisteren zei een
mijnheer zomaar dat hij mijn hoofddoek
leuk staan vond, nou, dat vond ik aardig."
Trouwens, er moet haar wat van het hart: "Ik
liep onlangs een paar maanden stage in
Brussel en Antwerpen. Daar voelde ik me pas
aangekeken. Je kunt zeggen wat je wilt van
Nederland, in België vind ik het onbehaagen
stukken groter. Ik hoor het ook van mijn
familie daar, toch?" Fatma knikt.

Dat een Belg in Nederland naar politiek
komt vragen, gaat er ook bij Kees Jans niet in.
"Wij hebben tenminste een regering. Een
goede ook. Voor mij mag Rutte nog 20 jaar
doorgaan." Zijn buurman, ook een late zesti-
ger, is het er volmondig mee eens. "Het is
heel erg de foute kant opgegaan in dit land.
Te veel luxe. Je kunt je geld niet blijven over
de balk gooien." De besparingen in de zorg?

**POLITICOLOOG
MATTHIJS ROODUIJN:**

**Er blijft hier grote
nadruk op de
vrijheid van het
individu. Alleen
geldt die kennelijk
steeds minder
voor bepaalde
bevolkingsgroepen**

In het onderwijs? In de cultuur? Volgens
Kees "kan Nederland ertegen. Als we van-
daag niet 'stop' zeggen, wordt het alleen
maar gortiger. En ja, sommige mensen zul-
len zich laten bedotten, tussen wal en schip
vallen. Maar wat moet, dat moet."

Kees en zijn makker komen uit Yerseke,
Zuid-Beveland. Later die middag vindt in de
Tweede Kamer een debat over de
Hedwigepolder plaats, en daar willen ze bij
zijn. In afwachting genieten ze op een bank-
je van de zon. "Land aan zee teruggeven? Het
is niet iets waar ze ons blij mee maken." Waarop
Kees zich afvraagt waarom die zee-
schepen mordicus naar Antwerpen moeten
blijven varen. "Daar is de Westerschelde toch
helemaal niet voor gemaakt?" Naar
Rotterdam ermee, staat het in zijn gedach-
ten te lezen.

Boerka en handschoenen

We zijn de baarljke duivel, vandaag.
"België?" roept een dame uit. Linda, heet ze.
Middelbare leeftijd, blondgeverfd haar, en
samen met haar vriendinnen Yolanda,
Matlies en Greetje langs de Hofvijver aan de
wandel. "Daar kwamen die gangsters toch
vandaan?" Het gezelschap knikt. In
Amsterdam-Zuidoost is enkele uren eerder
een bijzonder gewelddadige overval
gepleegd op een bedrijfspand van waarde-
transporteur Brink's. Het spoor leidt, net
zoals in april bij SecurCash in Rotterdam,
naar Charleroi. 'On-Nederlands', plakte de
Haagsche Courant een omschrijving op het
gebeuren.

De dames komen uit Heemstede, Noord-
Holland. Yolanda windt er geen doekjes om.
"Niemand geeft toe dat hij voor hem stemt,

maar soms zegt Wilders wel waar het op
staat. In Amsterdam heb je buurten waar je
de enige Nederlander nog bent." Marlies is
het er niet mee eens en schrijft van Yolanda's
opmerking. "We zijn zo te zien niet van
dezelfde partij." Maar Yolanda gaat door:
"Een hele grote concentratie zit er. Ik heb in
Amsterdam een vrouw gezien met boerka
en handschoenen en zes van die engers
achter zich aan." Vroeger, besluit ze, toen de
buitenlanders met minder waren, schikten
ze zich naar ons. Intussen blijven ze maar
komen en doen ze wat ze willen. "Zeg nu zelf,
als ik naar Turkije ga pas ik me toch ook
aan?"

Toevallig is de Palestijnse president
Mahmoed Abbas in Den Haag op visite.
Naast de Nederlandse drielkeur hangt de
vlag van de Palestijnse Autoriteit. Er is aardig
wat politie op de been en toeristen nemen
kiekjes dat het een lieve lust is. Buiten, aan de
kant van het Mauritshuis, vindt een pro-
Israëlische betoging plaats. Een van de
manifestanten, een oudere man van een
christelijke partij, stopt me een dvd'tje toe.
"Islam and Truth", staat erop, en ook de naar
de VS verkaste oud-VVD-politica Ayaan Hirsi
Ali legt er getuigenis op af. "Die Abbas mag
wel komen hè, maar hij en zijn regering zijn
een corrupte bende. Wat hebben derdewe-
reldleiders ooit voor hun volk gedaan? Israël
is de enige democratie in een zee van
Arabieren."

De man weet waarover hij het heeft, zegt
hij. "Voor Mandela daar de boel stuk maakte,
ging ik ook naar Zuid-Afrika. *Tjaaa*. Daar
zaten natuurlijk fouten in, hè. Maar kijk hoe
dat land toen werkte en hoe het er vandaag
bij ligt." Hij haalt de schouders op en schudt
het hoofd.

Het Binnenhof is niet alleen achter de sta-
rige muren rechts geworden, het plein zelf
lijkt dat niet minder. Is de progressieve spirit
er helemaal uit nu de 'Hollandse waarden'
weer zo in zijn? Matthijs Rooduijn nuan-
ceert: "Ik zou niet zeggen dat die geest er
niet meer is. Er blijft grote nadruk op de vrij-
heid van het individu. Alleen, dat die vrij-
heid kennelijk steeds minder geldt voor
bepaalde bevolkingsgroepen kun je
bezwaarlijk progressief noemen."

De UVA-vorser legt de vinger op een zere
wonde: "Misschien was datgene wat wij
altijd progressief noemden wel meer onver-
schilligheid dan progressiviteit." Want dat
zijn de rechte jaren inmiddels ook: die van
het grote linkse gewetensonderzoek.

Historicus en auteur

‘Wilders

**Volgens de Nederlandse historicus
Geert Mak, auteur van de bestseller
In Europa, duurt het nog wel even
voor we begrijpen wat er aan
de hand is in zijn land. Alleszins
maaktten het CDA en de VVD
een onvergeeflijke fout door
Geert Wilders tot het centrum van
de macht toe te laten. 'Dat bracht
het hele bestuur uit balans.'**

DOOR LODE DELPUTTE

**Nederland, onze ooit zo emancipato-
rische noorderbuur, zit vandaag op
een ongewoon rechtse koers. Wat is
er aan de hand?**

Mak: "Veel mensen hier weten het ook
niet goed. Ik was vorig jaar op een gele-
genheid waar alle bekende historici van
het land bijeen waren en ook daar had
niemand een echt antwoord. Alsof je met
een groep chirurgen op een heelkundig
probleem kijkt dat onbemoebaar is. Over
20 tot 25 jaar zullen we beter begrip-
pen wat er gebeurt. Voorlopig blijft het
tasten in het duister, al zie ik wel sommi-
ge contouren."

Welke bijvoorbeeld?

"Daarvoor moeten we naar de geschie-
denis terug. Nederland heeft altijd de

■ Geert Mak: 'Wilders' invloed reikt een eind verder dan zijn zetelaantal.'

UW BOVENSTE RECHTSE BUURLAND

■ Enkele dames van een zwartekousengemeenschap gaan op de foto bij het Binnenhof. Niet alleen dat centrum van de politiek is rechts geworden, ook het plein en het land zijn dat.

GEERT MAK over de verrechtsting van zijn land

is een soort Nederlandse McCarthy

neiging gehad op en neer te gaan tussen
twee polen: sterk internationalisme, de
Gouden Eeuw pakweg, versus sterk pro-
vincialisme, de late 18de, 19de en een stuk
van de 20ste eeuw. Die dynamiek heeft te
maken met de misvatting over wie we
zijn: de grootste van de kleintjes of de
kleinste van de groten? Ik zou voor dat
laatste gaan. China houdt graag lijstjes
bij over wie waar aan de top staat en
Nederland zit daar altijd bij.

"Daartegenover staat de neiging om in
onzelf te kruipen. Als de jaren zestig een
soort nieuwe Gouden Eeuw waren, ma-
ken we vandaag de omgekeerde
beweging mee, een afrekening met het
moment waarop de ontzuiling begon."

Wat verklaart die ommekeer?

"De trigger was de vaststelling dat onze
intelligentsia lang een te flatterend
maatschappijbeeld heeft opgehangen,
wat haar het vervijft opleverde dat ze van
de problemen wegkeek. Toen duidelijk
werd dat veel migranten erg traag inte-
greerden, viel dat beeld niet langer vol te
houden."

**Waarop een Geert Wilders op het
toneel verscheen.**

"Nog niet. De piek in de problemen
deed zich voor toen Wilders nog vol-
strekt niet met het issue bezig was, in de

jaren negentig. Vandaag verloopt de inte-
gratie beter. De Turken integreren traag
maar zijn op goede weg, de Marokkaanse
meisjes doen het erg goed. Er zijn
natuurlijk problemen in sommige wij-
ken, maar die kun je niet generaliseren.

Geert Mak:
**Nederland heeft altijd de neiging gehad
op en neer te gaan tussen twee polen:
sterk internationalisme versus
sterk provincialisme**

jaar negentig. Vandaag verloopt de inte-
gratie beter. De Turken integreren traag
maar zijn op goede weg, de Marokkaanse
meisjes doen het erg goed. Er zijn
natuurlijk problemen in sommige wij-
ken, maar die kun je niet generaliseren.

**Hoe zou u Wilders en zijn PVV
typen?**

"Nederland heeft de voorbije jaren
twee briljante demagogen gezien. Eerst
kregen we Ayaan Hirsi Ali die vertelde dat
de islam een gevaarlijke godsdienst is. Zij

hoger onderwijs, de intelligentsia en
noem maar op. Dat doet ook Wilders.

"McCarthy zelf was een tijdelijk feno-
meen, maar zijn invloed binnen de
Republikeinen werkte lang na. Je moet
extremisten van links of rechts nooit in
het centrum van de macht toelaten,
anders raakt het bestuur uit balans. Dat
is in Nederland gebeurd, waar Wilders'
invloed een eind verder reikt dan zijn
zetelaantal."

**Ziet u kiemen van een tegen-
beweging?**

"Nog niet, maar vroeg of laat komt ze
wel. Tot nader order is er in heel Europa
een verrechtsting aan de gang. Ik onder-
scheid twee soorten: een alliantie van li-
beralen en progressieven zoals die aan het
begin van de Nederlandse formatiege-
sprekken in de steigers stond, en die inte-
ressant is – met progressieven bedoel ik
overigens niet het links dat zich nog in de
jaren vijftig waant en wat je in Frankrijk
wel een beetje vindt – en de alliantie tus-
sen liberalen en partijen als de PVV."

"De VVD droeg sporen van vernieuwing
in zich, maar reed zich vast in oerwets-
heid. Niet één dringend probleem wordt
daardoor aangepakt: de vergrijzing niet,
de dichtgeslibde woningmarkt niet, de
rijk-armkloof niet, het onderwijs niet, de
klimaatverandering niet. Alles wordt
de jaren dertig."

vooruitgeschoven, alsof we over 20 jaar
nog altijd in dezelfde wereld zullen
leven."

Hoe populair is de regering-Rutte?

"Populairder dan haar zetelaantal doet
vermoeden. Er wáren dan ook excessen.
Er wás in Nederland wel degelijk een
bepaald soort subsidiecultuur ontstaan.
Dat die nu aangepakt wordt, vinden veel
mensen goed. Wat Wilders betreft: tach-
tig procent van de Nederlanders moet
hem niet en drie vierde vindt zijn hui-
dige rol zorgelijk."

"Eigenlijk is het geroep over moslims
een poging om een ernstig politiek
thema apolitiek te maken. In de proble-
men die we meemaken is de verantwoor-
delijkheid van de bankiers veel groter. Of
neem Griekenland: het is niet zo dat
Nederland in zijn eentje dat hele land
moet redden, al wordt het wel zo voorge-
steld."

"Intussen moet de oppositie haar weg
nog vinden en weet links niet hoe het
moet reageren. Soms wordt dit tijdvak
met de jaren dertig vergeleken, een stel-
ling die ik niet onderschrijf. Wat wel
klopt is dat links er ook toen lang over
deed voor het begreep wat er gaande
was. Voor alle duidelijkheid: hier gaat het
over 21ste-eeuwse problemen, niet over
de jaren dertig."